

Yazışma Adresi
Correspondence Address

Neval BOZTUĞ
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Anesteziyoloji ve Reanimasyon
Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye
nboztug@akdeniz.edu.tr

Geliş Tarihi : Aralık 22 2021
Received
Kabul Tarihi : Nisan 12 2022
Accepted
E Yayın Tarihi : Mayıs 01,2022
Online published

Bu makalede yapılacak atf
Cite this article as
Boztuğ N, Şenol Y, Sarıkçıoğlu L,
Bostancı A, Çetinkaya R,
Gürpınar E, Korcum AF,
Ünal A, Turhan M.

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde
Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinin
Değerlendirilmesi

Akd Tıp D2022; 8(2):208-217

Neval BOZTUĞ
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD,
Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-8159-0975

Yeşim ŞENOL
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Tıp Eğitimi AD, Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-7842-3041

Levent SARIKÇIOĞLU
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Anatomi AD, Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-0825-6225

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi

Evaluation of The Distance Education Process Applied at Akdeniz University Faculty of Medicine

Aslı BOSTANCI
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
KBB AD, Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-1535-2661

Ramazan ÇETİNKAYA
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
İç Hastalıkları AD, Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-1182-2048

Erol GÜRPINAR
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Tıp Eğitimi AD, Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-5544-7040

Aylin Fidan KORCUM
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Radyasyon Onkolojisi AD,
Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-0318-6122

Ali ÜNAL
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Nöroloji AD, Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-6530-9071

Murat TURHAN
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi,
KBB AD, Antalya, Türkiye
ORCID ID: 0000-0001-6140-1666

ÖZ

Amaç:

Dünyayı tehlike altına alan COVID-19 pandemi süreci tüm ülkeleri tehdit etmeye devam etmektedir. Bu süreç içinde sosyal mesafe ve izolasyon sebebiyle birçok faaliyete ara verilmiştir. Bu araştırmada, söz konusu pandemi sürecinde yüz yüze eğitime ara verilmesi sonucunda Akdeniz Üniversitesi'nde uygulanan uzaktan eğitimin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem:

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında uzaktan eğitimi değerlendirmek amacı ile öğrencilere 17 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Alınan geri bildirimler değerlendirilmiş ve değerlendirmede Logic model kullanılmıştır. Logic model, kaynak, etkinlikler, ürün ve çıktılardan oluşmaktadır. Uygulanan anket sonucunda 521 öğrenciden yanıt alınmış ve geri bildirimleri değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin verileri "açık uçlu sorulardan oluşan bir anket" yoluyla toplanmıştır.

Bulgular :

Çalışmamızda yapılan program değerlendirilmesi ile COVID-19 salgını süresince Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2020-2021 yılları arasında planlı uzaktan eğitim uygulamalarının uygulanabilirliği gösterilmiştir. Bu dönemde sınav güvenliği artırılmıştır. Öğrenciler yüz yüze eğitimin çevrimiçi eğitime göre daha yararlı olacağını düşünmektedir.

Sonuç:

Logic model kullanılarak yapılan program değerlendirme sonuçları , programın bütünü açısından planlanacak eğitimler için yol gösterici olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Logic model, Program değerlendirme, Sınav, Geribildirim

ABSTRACT**Objective:**

The COVID-19 pandemic process, which endangers the world, continues to threaten all countries. In this process, many activities were suspended due to social distance and isolation. This research aims to have information about the efficiency of the process by analyzing the opinions of students regarding online education.

Methods:

The Logic model was used to build the evaluation. The evaluation components are resources, activities, outputs, outcomes and impact. The feedback of 521 students in 2020-2021 period were evaluated. Students' questionnaire form consisted of 17 questions. Also, data from students was collected by a questionnaire composed of open-ended questions.

Results:

Logic model is a useful model for program development and evaluation. In this process, exam reliability has been increased. Students think that face-to-face education is more beneficial than online education.

Conclusion:

The results of this evaluation showed useful information for the curriculum.

Key Words:

Logic model, Program evaluation, Exam, Feedback

GİRİŞ

2019'un sonlarında ortaya çıkan Coronavirüs (COVID-19), Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020'de pandemi olarak ilan edilmiştir. Yaşamın tüm alanlarını etkisini altına alan COVID-19 pandemisinden en çok etkilenen alanlardan bir tanesi de tıp eğitimidir. COVID-19 pandemisi eğitim ortamlarında tıp eğitimini önemli ölçüde kesintiye uğratmıştır (1). Pandeminin başlangıç evresinde hastalığın çok bilinmemesi nedeni ile virüsün yayılımını azaltılmak ve öğrencilerin etkilenimini en aza indirmek amacı diğer tüm eğitim kurumları ve üniversitelerde olduğu gibi tıp fakültelerinde de yüz yüze eğitimler durdurulmuştur.

Pandemi sürecinde birçok tıp fakültesinde yüz yüze eğitimin yerini uzaktan eğitim uygulamaları almıştır. Bu süreçte uzaktan eğitim araçları kullanılarak; eğitici merkezli klasik eğitim, küçük grup çalışmaları, çevrimiçi vizitler, çevrimiçi pratik uygulamaları gibi çeşitli uygulamalarla eğitim süreci yürütülmüştür (1-3). Öğrenme süreçleri ile birlikte

ölçme-değerlendirmede de çevrimiçi uygulamalara yer verilmiştir. Çevrimiçi sınavlarda kopya gibi güvenlik sorunlarının aşılması için farklı yöntemlerin geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (4).

Uzaktan eğitim örnekleri ve yapılanmaları pek çok üniversitesinin alt yapısında bulunup kullanılsa da bu süreç içerisinde "acil uzaktan eğitim" adı verilen bir yapılandırmaya ve sürece özel yeni çözümler ile adaptasyonlara ihtiyaç duyulmuştur. Acil yapılandırılmış uzaktan eğitim, kriz ya da acil durum ortadan kalktığında eski formatına dönerek yüz yüze ders olarak verilecek olan eğitim ya da öğretim için tamamen uzaktan öğretim çözümlerinin kullanılmasını içerir (5). Örgün eğitime göre yapılanmış üniversiteler, COVID-19 nedeniyle ortaya çıkan bu krizde dersleri ve programları devam ettirmek için hızlı bir çözüm olarak yüz yüze eğitimin yerine web tabanlı uzaktan eğitim çalışmalarına başlamış, acil uzaktan eğitime geçiş yapmıştır (6).

Ülkemizde de pandemi ilan edilmesinden hemen sonra Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) tüm yükseköğretim kurumlarında eğitime 3 hafta ara verildiğini duyurmasının ardından Akdeniz Üniversitesi Senatosu, 2019-2020 bahar döneminin senkron ya da asenkron şekilde uzaktan eğitimle sürdürülmesi kararını aldı. Bu dönem hızla alınan önlemler ile verilen eğitim sonrasında eğitimin aksamasının önüne geçilmeye çalışıldı (7). 2020-2021 eğitim döneminde ise planlanmış bir uzaktan eğitim programı hazırlandı ve uygulandı.

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesinde 2020-2021 eğitim döneminde planlı şekilde uygulanan uzaktan eğitim programının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışma 2020-2021 eğitim döneminde Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde (Dönem 1 den dönem 5'e kadar) eğitim gören toplam 1743 öğrenci ile yürütüldü (Tablo I) .

Tablo I: 2020-2021 Dönem 1-5 öğrenci sayıları .

2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı	
Dönem	Öğrenci Sayıları
Dönem 1	316
Dönem 2	349
Dönem 3	317
Dönem 4	328
Dönem 5	433
Toplam	1743

Çalışmada program değerlendirme yöntemlerinden bir tanesi olan Logic model kullanıldı. Logic model, sistematik ve görsel yolla, programın sürdürülmesinde etkili kaynaklar, etkinlikler, ulaşmak istenilen sonuç ve değişimleri sunmak ve paylaşmak için kullanılan ideal yöntemlerden bir tanesidir. Programın altında yatan varsayım ve teori ışığında, hangi etkinliklerin diğerlerinden önce gelmesi gerektiğini ve amaçlanan çıktılara nasıl ulaşıldığını gösteren grafiksel şekiller oluşturulmaktadır. Logic model yaklaşımı programın sürdürüldüğü dönem içinde kullanılabilecek bir yönetim ve değerlendirme aracıdır. Eğitim programının etkili hale gelmesi için de fırsatlar sunmaktadır. Programın geliştirilme-

si ve değerlendirme aşamasında “Ne çalışır?”, “Niçin” gibi soruların yanıtlarının bulunmasını da sağlamaktadır (8). Model kapsamında girdi, etkinlik, ürün ve çıktılar değerlendirildi.

Kısa hedefli çıktılarda öğrencilerin sınav başarı puanları ve eğitimden memnuniyetleri değerlendirildi. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, öğrencilere ait bazı kişisel bilgiler ve çalışmanın amacına uygun görüşlerinin sorgulandığı bir anket kullanıldı. Çalışmanın katılımcılarını 2020-2021 öğretim yılında salgın sürecinin başladığı dönemde Dönem 1-5’te olan Tıp Fakültesi öğrencileri oluşturdu. Araştırma anketi Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi’ndeki öğrencilere Google Form elektronik anketi kullanılarak e-postaları aracılığıyla ulaştırıldı. Geri bildirimlere verilen yanıt sayısı ve yüzdeleri Tablo II’de gösterildi. Analizlerde yüzde değerlere yer verildi. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar değerlendirilerek belli temalar altında toplandı.

Tablo II: Uzaktan eğitime ilişkin öğrenci görüşleri (17 sorudan 5 tanesi uzaktan eğitim ile ilgili) (katılıyorum- çok katılıyorum yüzde dağılımı).

Dönem	1		2		3		4		5	
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Cevap veren öğrenci sayısı	115		78		122		165		41	
Çevrimiçi senkron derslere zamanında ve düzenli olarak katıldım.	41	45,6	13	16,7	30	24,6	63	38,2	18	43,9
Çevrimiçi eğitime ilişkin yapılan bilgilendirmeler yeterliydi.	62	56,5	27	34,6	32	26,4	57	34,5	20	48,8
Uzaktan öğretime ilişkin sorun yaşadığımda teknik destek alabildim.	49	42,6	29	37,2	38	31,2	70	42,4	17	41,5
Çevrimiçi platform üzerinden ders materyalleri ve dokümanlara kolayca ulaşabildim.	83	72,2	58	74,4	79	64,8	113	68,5	27	65,9
Çevrimiçi eğitim sürecinde kayıt altına alınan dersleri tekrar izleyebilmek yararlıydı.	97	84,4	72	92,4	112	91,8	138	83,6	40	97,6

BULGULAR

Logic modelin oluşturulmasında sorun, amaç ve varsayımların oluşturulması programın geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde önemli bir basamaktır.

SORUN

Dünya’da 2019 yılı Mart ayında pandeminin ortaya çıkması, bu süreçle birlikte tıp eğitiminde uzaktan eğitime geçilmesi bir sorun olarak ortaya çıkmış ve acil önemler alınmıştır. Uygulanan bu uzaktan eğitim yönteminde tıp eğitimi için etkinliği araştırmaya değerdir. Bu etkinliği izlemek için sistematik bir modele gereksinim vardır.

AMAÇ

2020-2021 eğitim döneminde planlı olarak uygulanan uzaktan eğitimin etkinliğinin Logic model ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

VARSAYIM

- Pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim;
- dinamik ve geniş gruplara yönelik mekan sorunu olmaksızın eğitimin sürdürülmesini,
 - eğitimin yalnızca ulusal değil uluslararası standartlar da gözetilerek yapılandırılmasını,
 - esnek ve objektif ölçme-değerlendirmeye olanak tanınmasını,
 - görsel-ışitsel eğitime fırsat veren teknolojilerin kullanımı ile içeriği daha çok zenginleştirilmiş ve öğrenciyi motive eden örneklerin sunulmasını,
 - eğitim programında sunulan materyali defalarca izlenmesini ve geri bildirim alınmasını sağlar (9).

GİRDİLER

- 2020-2021 eğitim döneminde dönem 1 ve 5 arasında olan toplam 1743 öğrenci ve 325 öğretim üyesi için canlı yayım ve küçük grup uygulamaları olanakları sunan Microsoft Teams Eğitim Programı
- Her bir öğretim üyesi için Microsoft Teams içerisinde çevrimiçi sınıflar
- Öğretim üyelerinin ders anlatımı için Dekanlıkta bilgisayar, kamera ve mikrofon ile donatılan 10 dersliğin düzenlenmesi
- Alt yapısı olmayan öğrenciler için 60 bilgisayar temini
- Pratik videolarının sisteme yüklenmesi
- Ders programı değişiklikleri nedeniyle telafi eğitimleri
- Akademik Sınav Otomasyon Sistemi (ASOS) soru bankası ile çevrimiçi sınav uygulamaları
- Altı defa uygulanan öğretim üyesi gelişim programları
- Tıp Fakültesi Çevrimiçi Sınav Uygulama Esasları Yönergesi

ETKİNLİKLER

Eğitim programı;

- Güz döneminde tüm teorik dersler çevrimiçi olarak planlandı.
- Mutlaka yüz yüze verilmesi gereken uygulamalı dersler bahar döneminde 4-6 haftalık telafi pratikler şeklinde planlandı.

Ölçme- değerlendirme;

- Çevrimiçi Sınav Esasları hazırlandı.
- Öğrencilere sınav analizlerini bireysel olarak görme imkanı sağlayacak altyapı hazırlandı.

E- sınav’ın,

- soru analizleri yapıldı.
- kapsam geçerliği hesaplandı.
- güvenilirliği (cronbach alfa) hesaplandı.
- kabul edilebilirlik indeksi hesaplandı.

Öğrenciler İçin;

- WhatsApp destek hattı oluşturuldu.
- WhatsApp temsilciler grubu oluşturuldu. (Dönem 1-6)
- Sınav itirazları için esinavtip@akdeniz.edu.tr mail adresi tanımlandı.
- Gerekli olan video ve bilgilendirme metinleri hazırlandı.

- Farklı iletişim kanalları kullanılarak (canlı yayınlar, e-posta vb.) sınavlar ile ilgili bilgilendirmeler yapıldı.
- Öğrencileri sınav sistemine alıştırmak amacı ile gerekli görüldüğünde birden fazla deneme sınavları yapıldı.
- Öğrencilere çevrimiçi anlatılan derslere erişim imkanı verilecek olanaklar planlandı .

Program değerlendirme için;

- Öğrenciler ve öğretim üyelerinden geri bildirimler alındı.

Öğretim elemanları için;

- WhatsApp destek hattı oluşturuldu.
- Çevrimiçi ve yüz yüze olarak Microsoft Teams uygulamasının kullanımına yönelik eğitimler düzenlendi.
- Akademik kurul toplantılarında Microsoft Teams alt yapısı tanıtıldı.
- Çevrimiçi probleme dayalı öğrenmeye yönelik bilgilendirme toplantısı yapıldı.
- Dekanlık içerisinde küçük sınıflarda her bir Anabilim dalı için ayrı olan E- Kampüs (öğretim üyesinin dersini anlatabileceği, içerisinde bilgisayar, kamera ve mikrofon olan bir sınıf) oluşturuldu.
- Tüm bölümlere kamera ve mikrofon temin edilmesi için satın almalar yapıldı.
- E- kampüste 2 teknik personel görevlendirildi.
- Derslere kayıt alma zorunluluğu getirildi.
- Danışmanlık için alt yapı oluşturuldu.
- Makale saati uygulaması çevrimiçi planlandı.
- Öğretim üyesi gelişim uygulaması kapsamında altı çevrimiçi eğitim verildi.

ÜRÜNLER

- Her dönem ve staj için sanal sınıf oluşturuldu.
- Pratik derslerden bazıları Microsoft Teams platformuna yüklendi ve çevrimiçi olarak anlatıldı.
- Tüm dönem öğrenci temsilcilerinden aralıklarla geri bildirimler alındı.
- Dönem 2-3-4 ders programı öğrencilerin isteği doğrultusunda yeniden düzenlendi.
- Dönem 2 ders programı teorik derslerinin bir kısmı bahar dönemine kaydırıldı.
- Dönem 3'te kurul sınavı öncesinde bir hafta ek çalışma süresi verildi.
- Dönem 4 staj kurulu sonrasına bir hafta ek serbest çalışma eklendi.
- Dönem 5 üroloji stajı iki haftadan bir haftaya indirildi.
- Dönem 6 olup Dönem 5'teki teorik derslere katılmak isteyen öğrencilere katılım imkanı sağlandı.
- Uygulanan 241 sınavın her birinin güvenilirliği ve geçerliliği %70 ve üzerinde olarak hesaplandı.
- WhatsApp destek hattı ile sınav anında yaşanan sorunlar giderildi (Öğrencilerin sınava bağlanması, teknik aksaklıklar vb.)
- Gerek duyulan video ve bilgilendirme metinleri web sayfasında yayınlandı.
- Derslerin kaydı alındı ve öğrencilere çevrimiçi anlatılan

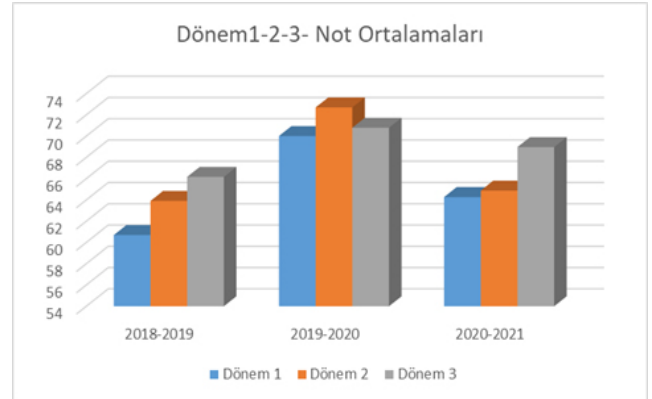
derslere erişim imkânı sağlandı.

- Tüm öğrencilere çevrimiçi danışmanlık hizmeti verildi.
- Makale saati uygulaması (Dönem II'de, PDÖ konuları ile ilişkili olmak üzere olgu sunumu, araştırma makalesi ve derleme olmak üzere yılda 3 kez, 3'er oturum halinde uygulan, farklı araştırma yöntemleri ve makale çeşitlerinin tanıtılması amaçlanan bir küçük grup çalışması) her oturum iki saat olacak şekilde çevrimiçi olarak yapıldı.
- Öğretim üyesi gelişim uygulaması kapsamında altı çevrimiçi eğitim verildi.

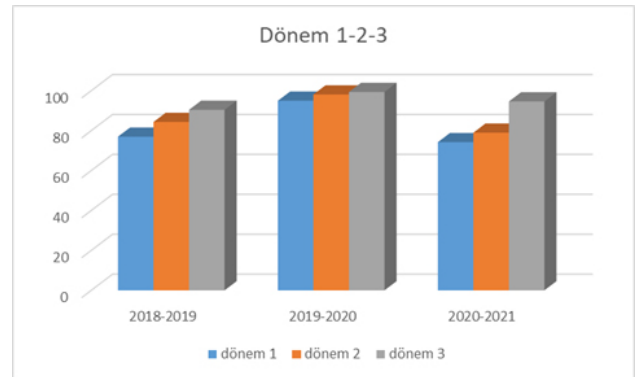
ÇIKTILAR

Öğrencilerin uzaktan eğitimde başarı durumları

Dönem 1 de pandemi döneminde 2019-2020 eğitim yılında uygulanan sınavlar 2018-2019 yılında uygulanan sınavlarla karşılaştırıldığında, not ortalamasının daha yüksek olduğu ve başarı ortalamalarının (geçerli not ortalaması olan 60 ve üzeri not alma) da daha yüksek olduğu görüldü (Grafik 1,2). Ancak planlı çevrimiçi eğitim döneminde (2020-2021) ASOS (Akademik Sınav Otomasyon Sistemi) soru bankası üzerinden yapılması uygun hale gelen çevrimiçi sınavlarda başarı ve not ortalamalarının 2018-2019 eğitim dönemine benzer olduğu, not ortalama ve başarı ortalamalarının bir önceki yıla yani pandeminin başladığı ve acil olarak uzaktan eğitime geçilen 2019-2020 eğitim yılına kıyasla tekrar düştüğü gözlemlendi. Aynı durum dönem 2 ve dönem 3 başarı durumlarında da tespit edildi (Grafik 1,2).

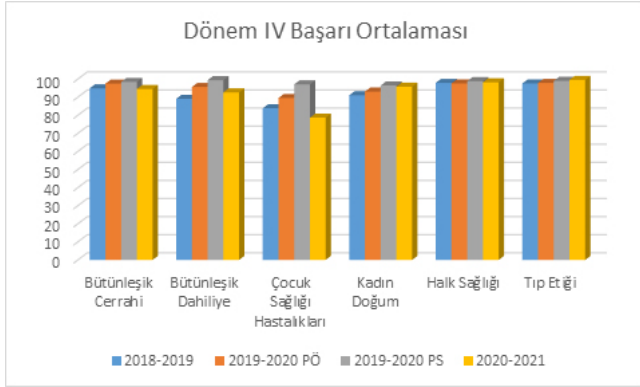

Grafik 1: Dönem 1,2,3 son üç yıl not ortalamaları.

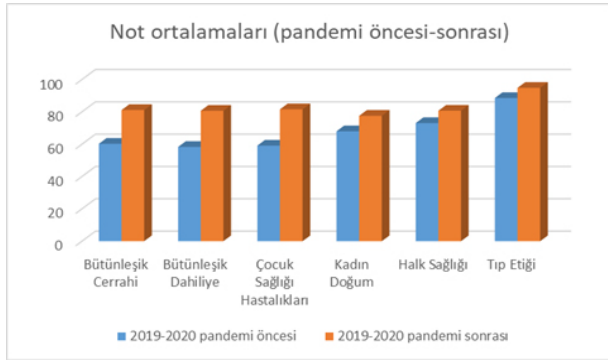
Grafik 2: Dönem 1,2,3 son üç yıl başarı ortalamaları.

Dönem 4 sınavları incelendiğinde, bütünlük cerrahi, bütünlük dahiliye, çocuk sağlığı ve hastalıkları ve kadın hastalıkları ve doğum gibi büyük stajlarda, 2019-2020 eğitim döneminde not ortalamaları ve başarı ortalamalarının yükseldiği, ancak planlı uzaktan eğitime geçildiği ve sınavların ASOS soru bankası üzerinden çevrimiçi yapıldığı 2020-2021 eğitim döneminde not ortalaması ve başarı ortalamalarının 2018-2019 eğitim dönemine benzer olduğu görüldü (Grafik 3,4).

PÖ: pandemi öncesi; PS: pandemi sonrası

Grafik 3: Dönem 4 son üç yıl başarı ortalamaları.

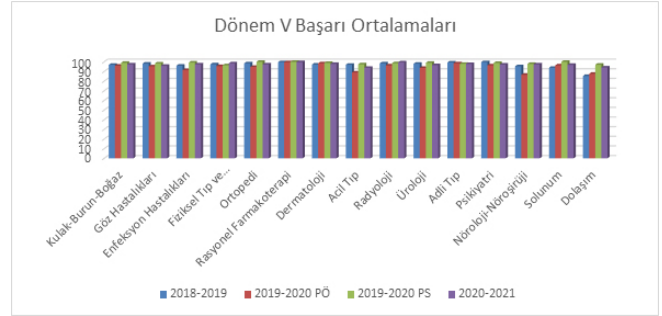
Grafik 4: Dönem IV pandemi öncesi (PÖ)-pandemi sonrası (PS) not ortalamaları.

Dönem 5 sınavlarının değerlendirilmesinde ise, 2018-2019 eğitim yılında sözlü olarak uygulanan bazı staj sınavlarının pandemin ilan edildiği 2019-2020 eğitim döneminde uzaktan yazılı olarak gerçekleştirildi. 2020-2021 eğitim döneminde de bu stajlardaki sınavlar ASOS soru bankası üzerinden uzaktan çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. Sınavların son üç yıl içerisinde karşılaştırılması sonucunda farklılık gösterdiği gözlemlendi (Grafik 5).

Ancak 2019-2020 eğitim- öğretim yılı pandemi öncesi ve pandemi sonrası olarak iki bölüme ayrılarak başarı ve not ortalamaları olarak incelendiğinde, pandemi sonrası AKUZEM (Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi) üzerinden yapılan ve kontrolü zor olan güvenilirliği düşük sınavlar nedeni ile not ve başarı ortalamalarının yüksek olduğu gözlemlendi (Grafik 6,7).

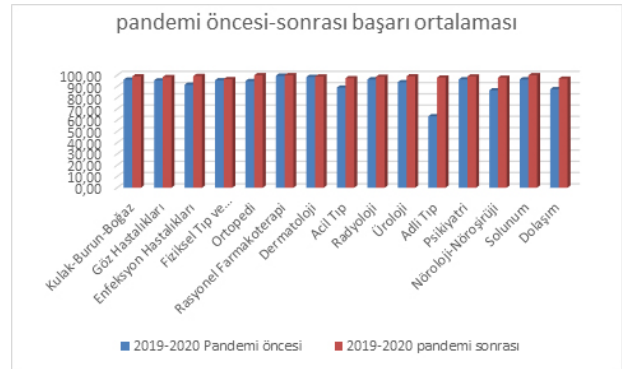
Pandemi sonrası AKUZEM ile yapılan sınavların 2020-2021 döneminde ASOS soru bankası üzerinden yapılan sınavlarla karşılaştırıldığında, dönem V te uygulanan sınavlarda AKUZEM üzerinden uygulanan sınavlarda başarı ortalamalarının çok yüksek olduğu, not ortalamalarının da yüksek

olduğu, ancak ASOS soru bankası üzerinden yapılan sınavlarda uygulanan sınavların geçerliği ve güvenilirliği daha yüksek olduğu gösterildi (Grafik 8,9).

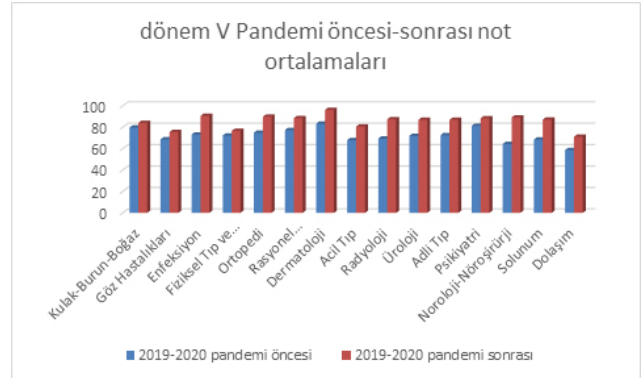
PÖ: pandemi öncesi; PS: pandemi sonrası

Grafik 5: Dönem 5 son üç yıl başarı ortalamaları.

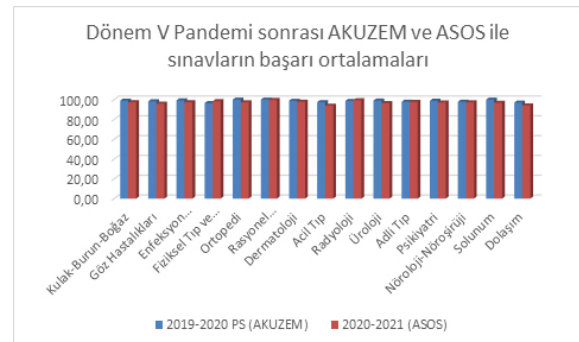

PÖ: pandemi öncesi; PS: pandemi sonrası

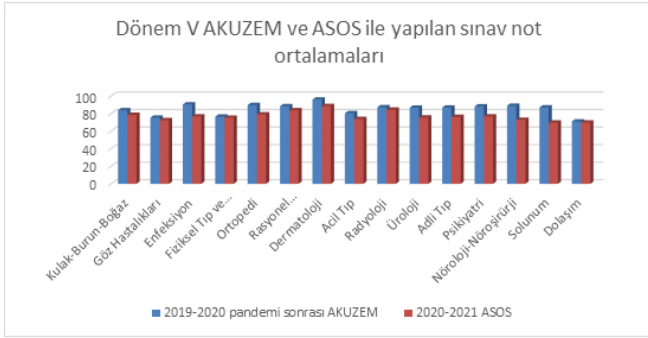
Grafik 6: Dönem V pandemi öncesi-sonrası başarı ortalamaları .

Grafik 7: Dönem V Pandemi öncesi-sonrası not ortalamaları.

Grafik 8: Pandemi sonrası AKUZEM (Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi) ve ASOS ile yapılan sınavların başarı ortalamaları.

Grafik 9: AKUZEM ve ASOS ile yapılan sınavların not ortalamaları.

ASOS soru bankası ile yapılan sınavların değerlendirilmesi

2020-2021 eğitim yılında ASOS soru bankası üzerinden toplam 241 sınav gerçekleştirildi. Sınav sonrasında sınav analizleri yapıldı, sınavların güvenilirliği ve geçerliliği belirlendi. Ayrıca yapılan soru analizleri ile soruların kabul edilebilir endeksi, Kuder Richardson 20 ve Kuder Richardson 21 değerleri, Cronbach's alpha değerleri ve testin gücülüğü, öğrenciler tarafından doğru cevaplama oranları hesaplandı, öğretim üyelerine geri bildirim olarak gönderildi (Tablo III).

Tablo III: Uygulanan sınavlarda yapılan sınav analizleri.

Uygulanan sınav sayısı	Kabul edilebilir endeksi	Kuder Richardson 20	Kuder Richardson 21	Cronbach's alpha	Testin gücülüğü
256	6,0	0,70	0,57	0,70	0,73

Öğrencilerin memnuniyet durumları

Öğrencilerin memnuniyet durumlarını belirlemek için uzaktan eğitim ile ilgili aşağıda yer alan sorular yöneltildi.

1. Çevrimiçi senkron derslere zamanında ve düzenli olarak katıldım.
2. Çevrimiçi eğitime ilişkin yapılan bilgilendirmeler yeterliydi.
3. Uzaktan öğretime ilişkin sorun yaşadığımda teknik destek alabildim.
4. Çevrimiçi platform üzerinden ders materyalleri ve dokümanlara kolayca ulaşabildim.
5. Çevrimiçi eğitim sürecinde kayıt altına alınan dersleri tekrar izleyebilmek yararlıydı.
6. Dersler yüz yüze eğitimde olduğu gibi aynı içerik ve sürede anlatıldı.
7. Çevrimiçi eğitimde de öğretim üyesi ile etkileşim sağlandı.
8. Teorik dersler yüz yüze dersler kadar etkiliydi.
9. Teorik derslerde farklı öğretim yöntemleri kullanıldı.
10. Çevrimiçi eğitimlerde kullanılan Microsoft Teams'de eğitim programını takip etmek kolaydı.
11. Çevrimiçi yapılan uygulamalı dersler etkiliydi.
12. Çevrimiçi eğitimler pandemiden sonra da devam etmeli.
13. Sınavlara ilişkin yönergeler açık ve anlaşılırdı.
14. Sınavlar için verilen süre yeterliydi.
15. Sınavlarda alt yapı sorunu yaşamadım.

16. Çevrimiçi sınavlar sırasında karşılaştığım sorunlarda eğitimden sorumlu kişilerden destek alabildim.

17. ASOS soru bankasının kullanımında kendimi yeterli hissediyorum.

Verilen geri bildirimler analiz edildiğinde, çevrimiçi eğitime katılım süreci açısından ankete yanıt veren öğrencilerden birinci sınıf (%45,6) ve beşinci sınıf (%43,9) öğrencileri olduğu gözlemlendi. Çevrimiçi eğitime ilişkin yapılan bilgilendirmelerin yeterli olduğunu düşünenlerin sırayla yüzde değerleri %56,5, %34,6, %26,4, %34,5, %48,8 olarak değişmekteydi. "Çevrimiçi platform üzerinden ders materyalleri ve dokümanlara kolayca ulaşabildim." önermesine tüm sınıflarda okuyan öğrencilerin yarısından fazlası katılıyorum yanıtını verdi. Öğrencilerin büyük çoğunluğu "Çevrimiçi eğitim sürecinde kayıt altına alınan dersleri tekrar izleyebilmek yararlıydı." seçeneğine "katılıyorum" yanıtını verdi (Tablo II).

Tablo IV'de öğrencilerin uzaktan eğitimin özelliklerine ilişkin verdikleri yanıtlar gösterildi. "Dersler yüz yüze eğitimde olduğu gibi aynı içerik ve sürede anlatıldı." ifadesine birinci sınıftan beşinci sınıfa yüzdeler % 47,8, %39,7, %56,6, %44,2 ve %48,8 olarak dağılmaktaydı. Teorik derslerin yüz yüze dersler kadar etkili olduğunu düşünen öğrencilerinden birinci sınıf öğrencileri %22,6, beşinci sınıf öğrencileri ise %48,8 oranında katıldığını belirtti. Çevrimiçi yapılan uygulamaların etkin olduğunu düşünenlerin yüzdeleri ise en düşük %9,8 en yüksek %17,1'dir. "Çevrimiçi eğitimler pandemiden sonra da devam etmeli." ifadesine dönem 5 öğrencilerinin %50'si devam etmesi gerektiği yönünde katılıyorum yanıtı verdi.

Tablo IV: Uzaktan eğitimde öğrencilerin eğitim sürecine ilişkin görüşleri (katılıyorum- çok katılıyorum yüzde dağılımı).

Dönem	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Öğrenci sayısı	115		78		122		165		41	
Dersler yüz yüze eğitimde olduğu gibi aynı içerik ve sürede anlatıldı.	55	47,8	31	39,7	69	56,6	73	44,2	20	48,8
Çevrimiçi eğitimde de öğretim üyesi ile etkileşim sağlandı.	60	52,2	37	47,4	52	42,6	72	43,6	26	53,4
Teorik dersler yüz yüze dersler kadar etkiliydi.	26	22,6	29	37,2	35	28,7	35,2	35,2	20	48,8
Teorik derslerde farklı öğretim yöntemleri kullanıldı.	34	29,6	15	19,2	15	12,3	28	17,0	14	34,2
Çevrimiçi eğitimlerde kullanılan Microsoft Teams'de eğitim programını takip etmek kolaydı.	83	72,2	54	69,2	75	61,4	91	55,2	34	82,9
Çevrimiçi yapılan uygulamaları dersler etkiliydi.	19	16,5	9	11,5	12	9,8	22	13,4	7	17,1
Çevrimiçi eğitimler pandemiden sonra da devam etmeli.	23	20,0	28	34,9	35	28,7	53	32,1	21	51,3

Sınav ve sınav alt yapısına ilişkin görüşleri ise Tablo V'de sunuldu. Öğrencilerin ifadelerine verdikleri yanıtlar sınıflara göre benzer eğilim göstermekteydi.

Tablo V: Uzaktan eğitimde öğrencilerin sınav sistemine ilişkin görüşleri (katılıyorum- çok katılıyorum) yüzde dağılımı.

Dönem	1	2	3	4	5
Öğrenci sayısı	115	78	122	165	41
	n	%	n	%	n
Sınavlara ilişkin yönergeler açık ve anlaşılırdı.	45	39,2	29	37,1	39
Sınavlar için verilen süre yeterliydi.	71	61,7	39	50,0	82
Sınavlarda alt yapı sorunu yaşamama	60	52,2	32	41,0	52
Çevirim içi sınavlar sırasında karşılaştığım sorunlarda eğitimden sorumlu kişilerden destek alabildim.	52	45,2	24	30,8	49
ASOS soru bankasının kullanımında kendimi yeterli hissediyorum.	46	40,0	17	21,8	25

Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar incelendi ve 521 öğrenciden 365 (%70,1) öğrenci geri bildirim verdi. Üç öğrenci çevrimiçi eğitimden çok memnun olduğunu ve devam etmesi gerektiğini belirtti. Cevaplar iki bağımsız araştırmacı tarafından önce kodlandı ve sonra temalar oluşturuldu. Her iki araştırmacının oluşturduğu 4 tema bulunmaktaydı. Yıllara göre açık uçlu sorulara verilen yanıtların oranları Tablo VI'da gösterildi. Temalar, tıp eğitiminde uzaktan eğitim niteliği, sınav sistemi ve soru bankası, alt yapı olanakları ve eğitici niteliği.

Tablo VI: Yıllara göre açık uçlu sorulara verilen yanıtların oranları.

	N	%
Dönem 1 (n:115)	60	52,2
Dönem 2 (n: 78)	56	71,8
Dönem 3 (n:122)	90	73,8
Dönem 4 (n:165)	136	82,4
Dönem 5 (n:41)	35	85,4

Temalar, tıp eğitiminde uzaktan eğitim niteliği, sınav sistemi ve soru bankası, alt yapı olanakları ve eğitici niteliği, pandemi ve stres olarak belirlendi.

Nitel geri bildirim sonuçları

Açık uçlu sorulara verilen yanıtlardan dört tema belirlendi. Bunlar;

1. Tıp eğitiminde uzaktan eğitim
2. Sınav sistemi ve soru bankası
3. Alt yapı olanakları ve eğitici eğitimi
4. Pandemi ve stres

Tıp eğitiminde uzaktan eğitim

Tıp eğitiminde çevrimiçi eğitim ile ilgili olarak 362 öğrenci tıp eğitiminin yüz yüze eğitim şeklinde olması gerektiğini belirtti. Özellikle dönem 4 ve 5 öğrencileri uygulamaların uzaktan eğitim sürecinde yapılmamasının kendilerinde uygulama açısından eksiklik yarattığını altını çizdi. Ancak önümüzdeki yıllarda teorik derslerin çevrimiçi ancak uygulamaların yüz yüze verilmesi gerektiğini belirtenlerin oranı %65'ti.

Öğrencilerin sınıflara göre görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Uzaktan eğitim sürecinde hocalarımızın büyük çabaları olmasına rağmen yeterli şekilde faydalanabildiğimizi düşünmüyorum. Yüz yüze eğitim görmeyi dört gözle bekliyorum.” (Dönem 1 öğrencisi)

“Pratik derslerin bu sene online şekilde olması bizim için çok büyük bir kayıptı. Bu sene verim alabildiğimi ve iyi öğrenebildiğimi düşünmüyorum. Yeni dönemde okulun açılması en büyük isteğim. Teorik dersler online olarak, pratik dersler ise yüz yüze olursa tekrar verimli eğitim alabileceğimizi düşünüyorum. Ayrıca bu sene anatomi pratik dersleri var ancak online oluşunun biz öğrenciler de büyük eksiklik olduğunu düşünüyorum. Bu eksikliğini yeni dönem öncesi veya dönem içerisinde ek pratik laboratuvar dersi olarak verilmesi durumunun bize çok yararlı olacağını düşünüyorum.” (Dönem 2 öğrencisi)

“Uzaktan eğitim tıp eğitiminde beni aşırı zorlayıcı oldu dersleri takip etmek konuları yetiştirmekte aşırı zorlanıyorum ve uygulamaları yüz yüze yapamadığımız için verimsiz bir süreç oluyor.” (Dönem 2 öğrencisi)

“Üç yıllık tıp öğrenimim boyunca kayıt altına alınan dersleri indirip izleyerek daha önce girdiğim derslerden daha fazlasına girdim. Ders esnasında dikkatim çok dağılıyor ve dersin yarısından kopuyorum ama kayıt altına alınan bir dersi izlerken kaydı geriye alıp tekrar izleyebiliyorum. Ayrıca kaydı durdurup öğrenmek için tekrar edip not alabiliyorum. Dersleri sabah uykulu olarak anlamayacağım zaman dilimleri yerine anlayabileceğim zaman dilimlerinde izleyebiliyorum. Olumsuz yanları ise Teams de bazı derslerin kayıtlarının silinmesi, yeterli altyapıya sahip olmayan öğretim üyelerinin kayıtlarında seslerin bazı yerlerde anlaşılabilmesi, kayıtların yer yer donması, pratik derslerin uygulanmadığı için yeterince öğrenilememesi. Bunların dışında online yapılan sınavların acaba kaydı alabildim mi, elektrikler gidecek mi, kayıt altına alan telefonumun şarjı bitecek mi gibi birçok endişe nedeniyle sınav esnasında sınava yeterince odaklanamıyorum.” (Dönem 3 öğrencisi)

“Teorik eğitim uzaktan eğitimle tolere edilebiliyor ama pratik aşırı eksik kalıyor hatta hiç uygulama eğitim almamış oluyoruz. 2021-2022 eğitim öğretim yılında eğitimimizin yüz yüze olması gerektiğini düşünüyorum.” (Dönem 4 öğrencisi)

“Aldığımız teorik eğitimler eşzamanlı olarak pratikler ile pekiştirilmediği için telafi pratiklerinde kendimi yetersiz kalmış hissediyorum. Gelecek sene için teorik eğitimler online devam etse dahi pratiklerimizin eşzamanlı olarak okulda yapılmasının 2 sene sonra diplomamızı aldığımızda hem biz öğrenciler hem de toplum açısından çok daha sağlıklı ve verimli olacağını düşünüyorum. Lütfen yapın!!!” (Dönem 4 öğrencisi)

“Telafi pratiklerinde hepimizin de fark ettiği gibi bu sene tüm öğrenciler için yetersiz bitirilmiş bir sene oldu. Bunun öğretici ya da öğrenci kaynaklı değil pratik eğitiminin az olmasından kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Umarım önümüzdeki

sene pratiklerimizi staj zamanlarımızda ve hastanemizde yapabiliriz.” (Dönem 4 öğrencisi)

“3 haftadır yüz yüze pratiğe gidiyoruz koca sene öğrendiğimden daha çok şey öğrendim online eğitimin hiçbir işe yaramadığını düşünüyorum ve umarım seneye normale döneriz.” (Dönem 4 öğrencisi)

Sınav sistemi ve soru bankası

Öğrencilerin sınav sisteminin yapısına ilişkin yapmış oldukları geri bildirimler aşağıda özetlendi. Genel olarak kamera kullanımı üzerinden geri bildirimler dikkat çekti. Pandemi döneminde sınavların daha kolay ve stressiz olması konusunda görüşlerin olduğu görüldü. Sınav sistemine ilişkin geri bildirimler daha çok dönem 1,2,3 öğrencileri arasında yoğunlukta idi.

“Soru bankası soruları rasgele seçmesi ve hocaların da yeni soru hazırlamak için detaylara başvurmaları nedeniyle çoğu konuda seçicilik yoktu. 3 saatlik konuyu çalıştıktan sonra hocanın son slaytta bunları da duyun diye yazdım dediği yerden sorması adil değil ve bu oldukça fazla gerçekleşti.” (Dönem 3 öğrencisi)

“Sınavlardaki doğru yanlış sayısının ders ders görsek harika olur, hangi derste eksiklerimizin olduğunu bilmemiz bile eğitim hayatımızda çok yararlı olacaktır. Komite süresinin çok kısa olması ve online eğitimdeki verimsizlikten dolayı öğrenciyi aşırı yıprattı, komite sürelerinin tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Dönem 2 öğrencisi)

Alt yapı olanakları ve eğitici eğitimi

Öğrencilerin büyük çoğunluğu derslerin verildiği alt yapı olanaklarından memnun olduklarını belirttiler. Ancak ses kalitesi ve internete ulaşım konusunda geri bildirimler de yer aldı.

“Bazı hocalarımızın teknik nedenlerden ses kalitesi anlaşılacak kadar yetersizdi Kulaklık mikrofon ile daha iyi olabilirdi.” (Dönem 4 öğrencisi)

“Online eğitimde bir sıkıntı yok ama online eğitime ulaşma sorunu yaşayan insanlara internet bilgisayar yardımı yapılmalı.” (Dönem 5 öğrencisi)

“Uzaktan eğitim konusunda hocalara eğitim verilmesini öneriyorum. Öğrencilere çalışma kaynakları konusunda daha kolaylık sağlanmalıdır. Uzaktan eğitimle derslerimizi hocalarımız iyi bir şekilde anlatmaya çalıştı fakat yaşanan bağlantı, mikrofon sorunları derslerin etkili olmasına gölge düşürdü. Yüz yüze ders kadar etkili değildi hocayı görüp dinlemek daha iyi oluyor fakat aynı zamanda çevrimiçi dersleri tekrar izleme şansımızın olması .” (Dönem 5 öğrencisi)

Pandemi ve Stres

Özellikle ilk üç sınıfta öğrenciler çok fazla strese girdiklerini belirten geri bildirimler verdiler. Aşağıda bu konuda yapılan geri bildirimlerden örnekler yer almaktadır.

“Öğrencilerin içinde bulunduğu durumun psikolojik etkilerini düşünülmediğini ve bu konunun da göz önüne alınması gerektiğini düşünüyorum.” (Dönem 3 öğrencisi)

“Öğrencilerinizin de pandemi stresi altında olduğunu unutmamalıyız. Bu dönemde bir de üstüne okul dersler sınavlar çok stresli bir dönemdi hiçbir kolaylık sağlanmadı.” (Dönem 2 öğrencisi)

TARTIŞMA

Bu çalışmada, Logic model ile uzaktan eğitim için program değerlendirme yaklaşımlarından bir tanesi sunulmuştur. Logic model, eğitim programının değerlendirilmesinde büyük kolaylıklar sağlamakta ve programın başarısını artırıcı kanıtlar göstermektedir (10). Bu çalışma, program değerlendirme ile COVID-19 salgını süresince 2020-2021 döneminde Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde yürütülen planlı uzaktan eğitim uygulamalarının uygulanabilirliğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Planlı uzaktan eğitim, acil uzaktan eğitim sürecine göre eksikliklerin değerlendirilip programın planlı bir şekilde geliştirildiği süreci tanımlamaktadır.

Etkinlikler ve çıktıların girdiler ile uyumlu şekilde olduğu görülmektedir.

Çalışmada, öğrencilerin ankete katılımının birinci sınıf ve beşinci sınıflar hariç oldukça düşük olduğu izlenmektedir. Diğer üç sınıfta da öğrencilerin yaklaşık yarısının çevrimiçi senkron derslere zamanında ve düzenli katılım göstermediği izlenmektedir. Uzaktan eğitim derslerinin esnek ve sürdürülebilir olması en önemli avantajdır (11). Bu nedenle tıp fakültesinde dersler kayıt altına alınarak öğrencilerin defalarca izlemesine olanak tanınmıştır. Öğrencilerin yüzde 80'ininden fazlasının çevrimiçi eğitim sürecinde kayıt altına alınan dersleri tekrar izlenmesinin yararlı olduğunu düşünmesi, uzaktan eğitimin kuramsal dersler açısından amacına ulaştığını gösterebilir. Ancak öğrenciler tarafından, şartların uygun olması durumunda yine de örgün eğitimin ilk sırada tercih edildiği dikkat çekmiştir. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlarda da özellikle klinik yıl öğrencilerinin mutlaka yüz yüze eğitim almak istedikleri anlaşılmaktadır. Çevrimiçi eğitimde dersleri dilediği kadar tekrarlayabilme olanağı yüz yüze eğitimde olmayan, öğrenme sürecinde öğrenciye yardımcı olan bir avantaj olarak gözükmektedir. Öğrenci tüm ders materyallerine dilediği zaman erişebilmektedir.

Öğrenciler arasında derslerin senkron ve çevrimiçi takiplerine engel olan en önemli sebep; internet bağlantısının kesilmesi ve kayıt altına alınan derslerin sonradan defalarca izleme imkanının olması nedeni ile senkron takip gerektirmemesi olarak bildirilmiştir. Öğrencilerin, çevrimiçi ders işlenişini kısmen yeterli buldukları ve katılımın sağlanması için gerekli önlemlerin alınması gerektiği görüşünde oldukları belirlenmiştir (11). Yüz almış iki öğrenci ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin %82'si uzaktan eğitimle verilen oturumun öğretim kalitesinden oldukça memnun kaldıklarını belirtmiştir. Çoğunluğu, oturumların entelektüel açıdan zorlayıcı olduğunu, eğitmenlerin dinamik olduğunu ve

öğrencileri katılmaya teşvik ettiğini bildirmişlerdir. Öğrenci memnuniyeti ile teknik konular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.037$, $p = 0.003$) (12). Bizim çalışmamızda uzaktan eğitim verimli bulunmuş ancak öğrencilerin derse aktif katılımı düşük olmuştur. Bir diğer çalışmada ise, salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan öğretimden yüz yüze eğitime kıyasla daha çok yarar gördüğünü ifade eden (%14,2) ve gelecekte uzaktan öğretimin eğitim sürecinde yer almasını yararlı olacağını düşünen öğrenciler (%20) azınlıktadır (13). Ekim 2020'de 257 tıp fakültesi öğrencisi ile yapılan çalışmada ise katılımcıların çoğunluğunun ($n=156$, %60,7) çevrimiçi derslerin zaman kazandıran yararına katılmadığı ve 29 öğrencinin (%11,3) canlı derslerin çevrimiçi derslere kıyasla öğretmenlerle bağlantı için daha geniş bir alan sunduğunu savunduğu bulunmuştur. Aynı öğrenciler 209 öğrenci (%81,3) çevrimiçi derslerde canlı derslere göre daha az dikkatli olduklarını ve 180'i (%70,1) pandemi sonrasında bu derslere katılmaya istekli olmadığını belirten ifadeler vermişlerdir. Rajab ve ark., COVID-19 salgını sırasında uzaktan öğretim sürecinde bildirilen zorluklar arasında iletişim, öğrenci değerlendirmesi, teknoloji araçlarının kullanımı, çevrim içi deneyimsizlik, salgınla ilişkili anksiyete, motivasyon eksikliği, stres, zaman yönetimi ve teknolojiyi tanımlamıştır (14,15) Bu sonuçlar araştırmamızın sunduğu bulgular ile benzerdir.

COVID-19 pandemisinde tıp eğitiminde zorlanma ile birlikte, öğrenciler için farklı öğrenme ortamları sağlanmış ve tıp eğitiminde öğrenmenin geliştirilmesine yönelik tartışmalar gündeme gelmiştir (16). Örneğin, bazı tıp eğiticiler, pandemi sonrasında da yüz yüze amfi derslerinin çevrimiçi yapılmasını önermektedir. Tıp öğrencileri özellikle klinik öncesi eğitim döneminde ağırlıklı olarak uygulanan amfi derslerinin kendilerini klinik eğitime yeterince hazırlamadığını, etkili bir öğrenme yolu olmadığını düşünmektedir (17). Ancak, tıp eğitimindeki değişikliklerin yeterli bilimsel kanıtlara dayalı olarak yapılması önemlidir. COVID-19 pandemisinde öğrenme için neyin daha etkili olduğu konusunda uzlaşılan kanıta dayalı bir yaklaşımdan çok, ihtiyaç doğrultusunda çevrimiçi öğretime yönelik bütünsel bir yeniden yapılandırmaya ihtiyaç duyulduğu açıktır. Fakültemizde planlı eğitimin uygulanma sürecinde yüz yüze uygulamalarda uygulanan PDÖ, makale saati gibi uygulamalar öğretim üyeleri için hazırlanan çevrimiçi sınıflarda 8-10 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrenciler bu uygulamalara tam katılım sağlamışlardır. Hem öğrenci hem de öğretim üyelerinin verdikleri geri bildirimler ile uygulamalardan memnuniyetin çok yüksek olduğu söylenebilir. Aktif öğrenmenin çevrimiçi formlarının geliştirilmeye ihtiyacı vardır (18). Çevrimiçi öğretimde sınıf ortamının bilginin sunulması/aktarılması için değil, aktif öğrenme ve öğrenen-eğitici etkileşimi için kullanılması önerilmektedir. Bu bağlamda çevrimiçi düzenlenen küçük grup etkinlikleri ile işbirlikçi öğrenme ortamları yaratılabilmekte ve etkileşim artırılmaktadır (19).

Öğrencilerin uzaktan öğretim sürecinde yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik görüşlerinde yüz yüze

döneme benzerlik, şeffaflık ve öğrenme hedeflerinin gözetilmesi konularına ilişkin yanıtları oldukça değişkenlik göstermektedir. Öğrencilerin, ölçme değerlendirme sürecine ilişkin sorulara açık uçlu olarak vermiş oldukları yanıtlarında, uygulanan sınavın çok güvenilir bir sınav olduğu ve diğer fakültelere göre sınavların zor olduğu yönünde oldukça yoğun geri bildirimleri olmuştur. Planlı eğitim döneminde sınav güvenliği ve teknik aksaklıklar olmak üzere, ortam koşulları, soruların zorluk dereceleri gibi sorunların tümü aşılmıştır. Kopya çekme olasılığı düşürülmüştür. Bu durum öğrenciler arasında sorunlara yol açmış olabilir. Pandemide acil uzaktan öğretim sürecinin etkinliğine yönelik alınan geri bildirimlerde öğrencilerin en çok sınav güvenliği ve teknik aksaklıklar olmak üzere, ortam koşulları, soruların zorluk dereceleri gibi sorunlara vurgu yapmıştır (13).

Öğrenciler arasında stres yaşayanların oranı azımsanmayacak kadar fazladır. Öğrenciler açık uçlu sorularda en çok bu dönemde yaşadıkları stresten bahsetmektedir. Pandemi sürecinde öğrencilerin iyilik durumlarının sürdürülmesini desteklemek amacıyla, farklı uygulamalar yapılmıştır. Örneğin, üniversitenin desteklediği programlar ile çevrimiçi eğitim gruplarına geçiş teşvik edilmiştir (2). COVID-19 pandemisi, tıp fakültelerinin kriz durumlarında öğrencilerin ruhsal sağlıkları ve iyilik durumlarını destekleyici uygulamalar ve bu konuda eğitilmiş danışmanlara sahip olmaları gerekliliğini ortaya koymaktadır (4).

Teknolojinin artıları ve eksileriyle artık hayatımızda ve eğitimde daha çok yer alacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Uzaktan yapılan öğretim uygulamalarının etkin olabilmesi ve amaca ulaşmak adına etkileşimi artırmanın önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır.

SONUÇ

COVID-19 pandemisi ile Tıp Fakültelerinde kullanımı artan çevrimiçi öğretim çok güçlü ve etkili bir öğretim aracı olmasına rağmen, yeterince etkileşim sağlayamaması, teknik sorunlar ve belirsizlik gibi nedenler ile öğrencilerin çevrimiçi dersleri daha az tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kuramsal derslerin pandemi sonrasında da çevrimiçi verilebileceği ancak uygulamaların tıp eğitiminin olmazsa olmazı olduğu ve gerçek klinik ortamlarda canlı hastalarla çalışmanın tıp eğitimi için hayati önem taşıdığı ve tamamen çevrimiçi ile değiştirilemeyeceğini tamamına yakınının belirtmesi memnuniyet vericidir.

Yazar Katkıları: Fikir - N.B., Y.Ş.,E.G.,M.T; Tasarım - N.B., Y.Ş.; Denetleme - E.G., M.T.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - N.B., Y.Ş.,A.B.T.; Analiz ve/veya Yorum - N.B., Y.Ş.,R.Ç.; Literatür Taraması - Ü.Z., A.A., F.Ç.; Yazıyı Yazan - N.B., Y.Ş.,M.T.,E.G.,A.B.T.; Eleştirel İnceleme - L.S., A.F.K.Ş.,A.Ü.,R.Ç.

Çıkar Çatışması: Yazarların beyan edecek çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

1. Tolsgaard MG, Cleland J, Wilkinson T, Ellaway RH. How we make choices and sacrifices in medical education during the COVID-19 pandemic. *Medical Teacher*, 2020; 42(7): 741-43.
2. Hodgson JC, Hagan P. Medical education adaptations during a pandemic: Transitioning to virtual student support. *Medical Education*, 2020; 54(7):662-3.
3. Soled D, Goel S, Barry D, Erfani P, Joseph N, Kochis M, Uppal N, Velasquez D, Vora K, Scott KW. Medical Student Mobilization During a Crisis: Lessons From a COVID-19 Medical Student Response Team. *Academic Medicine*, 2020; 95(9):1384-7.
4. Sandhu P, Wolf M. The impact of COVID-19 on the undergraduate medical curriculum. *Medical Education Online*, 2020; 25(1): 1764740.
5. Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*.
6. Gewin, V. (2020). Five tips for moving teaching online as COVID-19 takes hold. *Nature*, 2020; 580 (7802):295-6.
7. Oktay C, Onan A, Karsli B, Gürpınar E, Senol Y, Alimoğlu MK, Mamaklı S, Daloğlu M, Özbilim G. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin COVID-19 Pandemisi Dönemindeki Tıp Eğitimi Deneyimi. *Tıp Eğitimi Dnyası*. 2021;20(60-1): 120-4.
8. Foundation Kellogg WK. Logic Model Development Guide Michigan, 2001.
9. Murphy M P. COVID-19 and emergency eLearning: Consequences of the securitization of higher education for post-pandemic pedagogy. *Contemporary Security Policy* 2020; 41(3): 492–505.
10. Armstrong EG, Barsion SJ. Using an outcomes-logic-model approach to evaluate a faculty development program for medical educators. *Acad Med*. 2006;81(5):483-8.
11. Başaran, M. , Doğan, E. , Karaoğlu, E. & Şahin, E. Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma . *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2020; 5 (2):368-97.
12. Fatani, T.H. Student satisfaction with videoconferencing teaching quality during the COVID-19 pandemic. *BMC Med Educ* 2020;20(1):396.
13. Bürge Atılgan, Onur Ege Tarı ,Bilge Nur Özdemir , İrem Aktar , Mertcan Güneş , Elif Begüm Baran , Burcu Genç , Mustafa Kağan Köksal , İskender Sayek. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Gözünden Acil Uzaktan Öğretim Sürecinin Değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2021; 29(6): 396-406.
14. Rajab MH, Gazal AM & Alkattan K. Challenges to online medical education during the COVID-19 pandemic. *Cureus* 2020;12(7).
15. Hasija, S., Das, A., Rai, P., Chatterjee, P., Kumar, V., Das, S. Students' Perspectives on Online Medical Education During the COVID-19 Pandemic: A Cross-Sectional Study. *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*, 2021; 12(2): 129-35.
16. Watson A, McKinnona T, Priora S-D, Richards L, Greend CA. COVID-19: time for a bold new strategy for medical education. *Medical Education Online*, 2020; 25(1): 1764741.
17. O'Byrne L. Medical students and COVID-19: the need for pandemic preparedness. *Journal of Medical Ethics*, 2020; 46(9):623-6 .
18. Cleland J, Tan ECP, Tham KY, Low-Ber N. How Covid-19 opened up questions of sociomateriality in healthcare education. *Advances in Health Sciences Education*. 2020;25(2):479:82.
19. Chen CH, BSE, Mullen AJ. COVID-19 Can Catalyze the Modernization of Medical Education. *JMIR Medical Education*, 2020;6(1):e19725.